

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 De causa martyrij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

bio, an deus sit trinus & unus, & an sol sit maior tota terra, & infinita alia, non potest tamen propterea reprehendi: quia dubia ista sunt impertinentia ad responsum. Omnia tamen ista tria in hoc articulo solvantur. Nam secundum in corpore articuli vbi dicitur, quod oportet quod sit testimonium summum, hoc est, in opere mortis,

& quod sit fidei christi testimonium. Tertium in hac responsione, vbi dicitur, apud homines, est proprie martyrium.

¶ In responsione ad quartum aduertit, quod Martinus dicit in eadem q. quod quodam modo sequitur mors praui-
sa, & contempta, est martyrium: & subdit, Haec con-

clusioni videtur contradicere Thomas in responsione ad tertium 4. artic. de martyrio. Mirum est de ista interpretatione huius responsionis. Nam cum dixit author, Nisi forte secundum quod ex his sequitur mors: ex dictis in corpore articuli & ex subiunctis in responsione ad quartum intelligi voluit: ex his namque constat quod ad martyrium exigitur iure voluntarie mortem. Et propterea qui patitur carcerem voluntarie, & non mortem in-
de sequentem, non est martyr: & si carcer est de sua natura mortal-
is, a principio voluntarie carcerem talem volens, martyrij actum incipit.

¶ In responsione ad quartum eiusdem 4. articuli dubium occurrit ex Martino in eadem q. 4. Si huiusmodi tolerantia afflictionum est apud te actus martyrij meritorius, aut est pro instanti terminante continuationem earum ad mortem: & hoc non: quia tale instant est instant mortis: aut est in instanti, aut tempore precedente: & hoc non, tum primo, quia tunc non est tolerantia mortis: tum secundo, quia possibile est per diuinam potentiam ne mors sequatur. ergo actus qui fuit martyrium, poterit nunquam fuisse martyrium: tum tertio, quia si de facto impediretur, sicut in multis martyribus impedita est mortis sequela, oritur questio, An talis esset martyr, aut non. si non, ergo ad martyrium non sufficit tolerare afflictiones naturaliter continuandas. si sic, ergo sine actuali tolerantia mortis potest esse martyrium.

¶ Ad hoc breuiter soluendo supradicta dicitur, in huiusmodi tribulationibus continuatis usque ad mortem, ipsum voluntarie propter Deum sustinere usque ad mortem, est actus martyrij meritorius, & mensuratur hic actus tempore immediate precedente instanti mortis, ut mensura successiva, & instanti mortis, quatenus tunc martyr moritur ut termino successivae mensurae: & hoc sub alijs verbis dicitur, quod sicut mensuratum est sustinere contentum ad mortem, ita mensura est tempus terminatum ad instanti mortis. Ita quod sustinere, ut continuatur morti, est martyrium: & tempus, ut terminatum ad instanti mortis, est mensura martyrij, & in hoc fige pedem. Unde patet responsio ad primum, quia scilicet diuisio est insufficientis: quia datur hoc aliud membrum, quod dictum est. Et si contra hoc asserantur tres objectiones allatae contra tempus mortem praecedens, responderetur, & ad primam negatur assumptum: quia in tempore immediate precedente instanti est tolerantia mortis, ut in illa indefectibili omnino a morte: & in ipso instanti est tolerantia mortis, ut in termino, in quo non inconuenit mereri ut in termino.

¶ Ad secundum dicitur, quod non est compositibile per quamcumque potestatem tribulationes esse continuas usque ad mortem, & tribulationes esse sine mortis termino, quoniam implicat contradictionem, ut patet.

¶ Ad tertium dicitur primum, quod author non dicit, quod sustinere tribulationes continuandas naturaliter ad mortem est martyrium: sed dicit, quod sustinere tribulationes continuandas ad mortem, est martyrium. & propterea argumentum quod de continuandis, & non continuatis loquitur, non est contra litteram, contra quam iste arguit. Dicitur nihilominus secundo ad propositum casum, quod dupliciter contingit impediri mortales passiones a morte. Vno modo, per viam impedimenti simpliciter, ut accidit beato Joanni Evangelista, cum ante portam La-

pericula mortis, circa alia autem consequenter. Et ideo nec martyrium proprie dicitur pro sola tolerantia carceris, vel exilij, vel rapinae diuitiarum, nisi forte secundum quod ex his sequitur mors.

AD QVARTVM dicitur, quod meritum martyrij non est post mortem, sed in ipsa voluntaria sustentia mortis, prout scilicet aliquis voluntarie patitur afflictionem mortis. Contingit tamen quandoque, quod aliquis post mortalia vulnera pro Christo suscepta, vel quascumque alias tribulationes continuatas usque ad mortem, quasa persecutori-

finam missus est in seculum olei doluntaria mors totaliter, ne scilicet tunc, vel in illo oleo seculum morenter. Et cum ista statur, dicitur ista, quod talis non est ipso beato Ioan. pater. Alio modo, per-

bus patitur pro fide Christi, dum vivit: & in quo statu actus martyrij meritorius est, & etiam ipso eodem tempore, quo huiusmodi afflictiones patitur.

ARTICVLVS V.

¶ Vtrum sola fides sit causa martyrij.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod sola fides sit causa martyrij. Dicit enim 1. Petri 4. Nemo autem voluntarie patitur quasi homicida, aut fur, aut aliquid huiusmodi. Si autem ut Christianus, non crubescat, sed glorificet autem Deum in illo no-

ab ipsemet qui illud apponitur; Dicitur huiusmodi quodammodo esse legitimum, sed non redderent. Et propterea multum ex hoc dicitur inueniens, sed tempore sicut solentur illi hoc dicuntur martyrium requiritur actualis passio mortis.

¶ Super Questione 124 articulo 1o.

IN articulo quinto eiusdem q. 124. articulo primo dicitur, quod de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

¶ Ad hoc dicitur, quod martyrium dicitur de quo genere causae est quodammodo, patitur martyrij quatuor, vtrum sit sola fides. Cuiusmodi de effectu: quia ista est charitas etc. etc. etc. nec de materiali, quia materia martyrij etc. etc. etc. sunt autem passiones, ad extra etc. etc. etc. menduntur etc. etc. etc. naturalij, quia in quantum est actus formatus, etc. etc. etc. num proprii habiunt: in quantum vero est actus, etc. etc. etc. tis habet pro fine Deum, qui est finis ultimus virtutum.

tionem. Pro protestatione fidei licitum est subire martyrium: sed in omni opere bono quod fit, & in omni opere malo quod vitatur propter Christum, fit protestatio fidei. ergo pro quolibet bono opere faciendo, & quolibet malo vitando propter Christum, licitum est subire martyrium. Ad hanc, inquit, Thomam

concedo minime: sed ex hoc dicitur aliquis Christianus, quia tenet fidem Christi. ergo sola fides Christi dat patientibus martyrij gloriam.

¶ 2 Præter. Martyr dicitur quasi testis: testimonium autem non redditur nisi veritati. Non autem aliquis dicitur martyr ex testimonio cuiuslibet veritatis, sed solum ex testimonio veritatis diuine: Alioquin si quis moreretur pro confessione veritatis geometricæ, vel alterius speculatiuæ scientiæ, esset martyr: quod videtur ridiculum. ergo sola fides est martyrij causa.

¶ 3 Præterea. Inter alia virtutum opera illa videtur esse potiora, quæ ordinantur ad bonum commune: quia bonum gentis melius est, quam bonum vnius hominis, secundum Philofophum in 1. Ethicor. Si ergo aliquod aliud bonum esset causa martyrij, maxime videretur, quod illi essent martyres, qui pro defensione reipublicæ moriuntur, quod Ecclesiæ obferuatio non habet: non enim

mandatum esse peccatum veniale, vel mortale: nec adhuc etiam conuicta peccatum veniale esse diuine legi contrarium. Vel, licet omne mendacium, seclia circumstantia alicuius excessiue tristis & dolorosi, sit peccatum mortale vel veniale, multa tamen sunt quæ nec mortalia, nec venialia sunt, posita circumstantia alicuius excessiue tristis & dolorosi, sicut grauium cruciatuum, aut incommodorum, aut mortis.

¶ Ad hunc evidentiam declarandum est vnde hic difficultas apparet. & quam nulla sit difficultas, si opus virtutis in actu & excellentia illius perspecta fuerit. Sciendum est igitur quod aliud opus potest dici opus virtutis dupliciter, primo, ex suo genere tantum: secundum, ex genere & omnibus circumstantijs, quando, vbi, sicut &c. Exemplum primi, Restituere depositum ei qui deposuit, subuenire indigentibus patientibus, mala poenæ voluntarie sustinere ad euitandum malum culpæ. Exemplum secundi, Reddere quod suum est vicique, quando, vbi, sicut &c. oportet, opera misericordie exerceere, quando, vbi, sicut oportet: ieiunare quando, propter quid, sicut oportet, & sic de alijs. Est autem inter hæc tanta differentia, quod opera bona ex suo genere tantum, non sunt vniuersaliter opera virtutis, nisi sint etiam bona ex circumstantijs, quoniam bonum conlurgit ex causa integra. Immo si abique debitis circumstantijs fiant, mala moraliter sunt: quoniam saltem sunt contra prudentiam, quæ forma est virtutum moralium, quæ circumstantias omnes exigit ad opera virtutis: & ex hoc ipso quod homo se applicat ad quodcumque opus virtutis ex suo genere, quando, vel ubi &c. non decet, peccat. Et ex hoc et habere volo, quod cum in litera dicitur, quod omne opus virtutis potest esse causa martyrij, intelligitur de opere virtutis non partialiter, quale est opus virtutis ex solo genere, sed totaliter, ita quod hic, nunc, coram istis &c. est opus virtutis. Quod enim non est nunc, hic, coram istis &c. opus virtutis, non est tunc agendum, & consequenter non est pro eo tunc agendum moriendum. Hoc est primum in quo deficiunt argumenta allata ex Martino, quoniam accipiunt per opera virtutis, opera solum ex suo genere bona, cum tamen constet, quod nisi sint ex circumstantijs quoque bona, non sunt virtutis opera nisi partialiter. Aliud autem est, quoniam non aequalitate bonum honestum, & malum culpæ, bono commodi, & malo poenæ comparantur. Nolle namque oportet quod bonum moris, quod integrale, ut dictum est, bonum moris est, præstat omni bono exteriore, puta, diuitijs, honoribus, regnis & cæc. &

A corporalibus, puta, pulehritudine, sanitate, & breuiter ipsa vita, quod patet apud Philofophos: quia bona animi, quæ non possunt auferri ab iniuris, sunt ceteris excellentiora: & apud Christianos, quia talia sola sunt quæ ad Deum hominem appropinquant. Ex hoc volo rescire, quod sine magnum, siue

militum qui in bello iusto moriuntur, martyria celebrantur. ergo sola fides videtur esse martyrij causa.

SED CONTRA est, quod dicitur Math. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quod pertinet ad martyriū, vt * Glo. ibidem dicit: ad iustitiam autem pertinet non solum fides, sed etiam alia virtutes. ergo & alia virtutes possunt esse martyrij causa.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, martyres dicuntur quasi testes, quia scilicet corporalibus suis passionibus vsque ad mortem testimonium perhibent veritati non cuiuscumque, sed veritati quæ secundum pietatem est, quæ per Christum nobis innotuit. vnde & martyres Christi dicuntur quasi testes ipsius. Huiusmodi autem est veritas fidei, & ideo cuiuslibet martyrij causa est fidei veritas. Sed ad fidei veritatem non solum pertinet ipsa credulitas cordis, sed etiam exterior protestatio,

verò ex his deducendum est, quod cum dicitur sint partes iustitiæ, scilicet declinare a malo, & facere bonum, & vitare malum culpæ nulla egeat circumstantia ad hoc, quod sit bonum moraliter, nisi circumstantia finis, scilicet virtutis amore, iuxta illud, Oderunt peccare mali formidine poenæ &c. quoniam præcepta negatiua diuini, vel naturalis iuris obligant semper, & ad semper: ideo vitatio mali culpæ ex circumstantia imminens mortis nunquam desinit esse bona, ac per hoc facere contra, vel præter præcepta negatiua diuini, vel naturalis iuris, nunquam fit bonum, aut non malum moraliter ex timore mortis: quamuis, ut in tertio Ethic. Aristot. dicit, quandoque sit uenia dignum. Et ex hoc habes, quod nunquam dicere uerbum otiosum, aut mendacium ex quacumque circumstantia sit licitum, quia negatiua sunt præcepta de non mentiendo, de non dicendo uerbum otiosum: facere autem bonum, quod per præcepta affirmatiua præcipitur, multis eger circumstantijs, quæ quoniam circa singularia sunt, multipliciter variantur, & quod ad hoc uerum & indubitatum est, quod circumstantia imminens mortis potest facere de opere, quod alias esset bonum, tunc non bonum, immo malum. uerbigratia. Si persona ualde utilis Ecclesiæ, exosa esset tyranno, adeo, ut credatur quod si coram illo compareret, occideretur ab illo, & adueniente die solenni quo missarum solennijs tyrannus interesse debet, persona illa deberet ex officio cantare missarum solennia, imprudenter faceret persona illa si celebraret coram tyranno propter imminens periculum mortis, quia potest per alium sine illo scandalo missa celebrari, & Ecclesiæ sanctæ sua persona conseruari: & sic uti officio suo, quod alias esset sanctum, tunc ex huiusmodi circumstantia efficeretur imprudens, ac per hoc malum moraliter. Et in promptu huiusmodi, & similibus ratio est, quia scilicet præcepta affirmatiua non obligant ad semper, sed pro loco, tempore, circumstantijsque alijs. His igitur prælibatis, ad dubia & argumenta respondendum est. Et ad primum dicitur, quod siue sit parua, siue magna necessitas, aut utilitas, nihil refert quod ad hoc, quod est licite subire martyrium propter opus virtutis, si tamen esset tunc virtutis opus integraliter, ut patet ex dictis. Est tamen ex hoc differentia quod ad teneri ex præcepto, uel ex consilio: & rursum ad teneri ex obligatione contra, uel præter præceptum ad martyrium. Quando namque opus imminet, cuius oppositum esset mortale peccatum, tenetur sub præcepto ad martyrium: quando uero oppositum esset peccatum ueniale, tenetur quidem ad martyrium sic, quod præ-

Ex glo. Hieron. in hunc locum habetur, 10. 9.

Art. præced.

ter non contra præceptum facit, si peccat uenialiter, ut non moriatur: quando autem tale opus est, quod est integre bonum si tunc fiat, & nihilominus si præmitteretur, nullum peccatum esset, tunc martyrium est de consilio. Ad auctoritatem Aristot. dicitur, quod Aristot. dicit pro nullo, aut modico bono: & non dicit, pro bono morali, seu virtutis: & iterum dicit, quod præferre modicum boni uale magne ignominie, prout animi est, ut faciunt qui patiuntur turpissimas sibi inferri iniurias, puta, adulterij pro pecunia & similes. Nos autem loquimur de bono virtutis moralis, de quo dicit ibidem Aristot. distinguendo, quod quædam facere que non oportuit propter timorem mortis, quandoque dignum uideatur uenia: quædam autem talia sunt, quod potius est moriendum: ex quibus patet q. Aristot. n. quàm excusata facere que non oportet, sed digna uenia ponit quandoque. Certum est enim q. uenia non egent nisi culpa: & hoc etiam nos dicimus, q. quadoque propter timorem mortis peccare, non nisi ueniale est: ut si quis medicum officiosum diceret ne moreretur: cum quo tamen stat, quod licite posset eligere subire morte pro euizando illud ueniale, & tanto plus, quato ueniale illius uenialis relata in Deum quid diuini sit, quod Aristotelem lauit.

D. 846.

¶ Ad secundum dicitur, quod pro operibus eurasie, a ffabilitate, liberalitate, & misericordie paruisimis, si tunc sunt opera uirtutis integraliter relatis in Deum, uir sapiens licite subit martyrium. ¶ Ad tertium dicendum, quod Gregor. loquitur de præceptis operibus, uel prohibitis affirmatiuis, uel a iure postiuo, quæ exigunt debitas circumstantias ad hoc, quod sint uirtutis opera integra, ut sunt ieiunium, uel prædicationis officio, & huiusmodi. hæc enim nisi prudentibus circumstantijs uelantur, non sunt uirtutum opera. Scripsit enim, Rationabile obsequium uestrum, ad Roman. 12. Et propterea gratis concedimus, quod talia quandoque sunt licita, & quandoque non: Et propterea non semper sunt causa martyrij, quia non semper sunt uirtutum opera.

¶ Ad secundi dubij argumentum dicitur, quod mirum esset de ista negatione consequentia, nisi iam constaret ex dictis, quod iste æquiuocat de opere uirtutis: quoniam auctor. loquitur de uirtutis opere integre, quod implicat ex aliqua circumstantia desinere esse bonum: iste uero accipit opus uirtutis ex suo tantum genere. Et propterea ratio literæ stat solida. Quod autem ille dicit esse malum aliquod seclusa mortis circumstantia, quod illa apposta non est malum, dupliciter potest intelligi. Primo, de actu per se malo, ut est mendacium, furtum & cæ. Et de hoc est falsum, quia quod est secundum se malum moraliter, nulla potest circumstantia fieri non malum: quoniam ad malum quilibet singularis defectus sufficit, ut Dionysius dicit 4. cap. de diuin. nominib. Secundò, potest intelligi de actu qui esset malus sine tali circumstantia, puta, dicere aliquod uerbum sine necessitate, aut utilitate causa, est otiosum & malum. Et si ex aliqua circumstantia fieret necessarium, aut utile, non esset otiosum: & de tali malo ue-

Frum dicitur. Sed nihil obstat doctrinam dicimus, quod pro euizando ueniale tunc sit otiosum, sicut patet quia mortem illum peccati ad Deum, ut prædictum autem concludit, quod pro ueniale ueniale quicumque patitur pro quocumque bono faciendo, uel pro quocumque peccato uitando propter Christum, quia hoc totum pertinet ad fidei protestationem. ¶ Ad secundum dicendum, quod ueritas aliarum scientiarum non pertinet ad cultum diuinitatis: ideo non dicitur esse ueritas secundum pietatem, unde nec eius confessio potest esse directe martyrij causa. Sed quia omne mendacium peccatum est, ut supra habitum est, ueritas mendacii contra quamcumque ueritatem in quantum mendacium est, diuina legi contrarium, potest esse martyrij causa.

¶ Ad tertium dicendum, quod bonum Reipublicæ est præceptum inter bona humana: sed bonum diuini, quod est propria causa martyrij, est potius quam humanum, tamen quia bonum humanum potest esse diuinum, ut si referatur in Deum, ideo potest esse quodcumque bonum humanum martyrij causa secundum quod in Deum refertur.

QVAESTIO CXXX.

De timore in quatuor articulis.

DEINDE considerandum est de uitijs oppositis uirtutitudini. Et primo de timore. Secundo, De timiditate. Tertio, De audacia.

riendum sit ut patet extra, de his que in materia Sacris. Et ex ratione prius allata, quia bonum Deum quantumcumque minus, uel minus vite corporalis. Unde eijcenda est in prædicatione præsumptio illa, uolens se liberare a peccato. Scripsit enim, quod in Christianis abijcenda similibus.

Super Questionem eorum.

Nota q. 125. dubium unum tantum excuset a prohibitis, uel præceptis. Et est ratio dubij, quia in litera excusetur timorem, est peccatum mortale, alioquin peccatum mortale non agitur contra legem. Cum enim constet quod agens contra legem, non agitur a diuina, & præceptum mortale conueniens est, quod non nisi ueniale peccatum excusetur propter timorem. ¶ Præterea, secundum iura accessus non potest teneur comparare, si tunc accessus non potest teneur saltem excusetur a peccato. Et tormentorum saltem excusetur a peccato. ¶ Nota est, & antecedens patet quæstionem in præcedenti articulo occasione huius literæ, quod, eadem ueniale timor mortis non excusetur a peccato per legem postiuam. Et hoc cum præ-